

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ДЕМОКРАТИЈА И ЉУДСКА ПРАВА

РАЗРЕД: ДЕВЕТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 36

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљеви

Основни циљ овог предмета је формирање и развијање грађанских вјештина које су важне за ефикасно и одговорно учешће у животу демократског друштва.

Посебни циљеви

- Разумијевање понашања у складу са основним демократским вриједностима које се односе на поштивање људских права, достојанства, слобода и једнакости;
- Идентификовање основних концепата и принципа демократског друштва и кратки приказ њиховог историјског, социолошког и политичког аспекта;
- Оспособљавање за идентификацију и поштовање људских и грађанских права у складу са међународним законима уставом БиХ и Републике Српске;
- Оспособљавање за примјену демократских принципа и процедура у рјешавању проблема и конфликта;
- Изграђивање правилног односа према себи, другима, раду, учењу, те личном информисању;
- Подстицање хуманих међуљудских односа;
- Проширвање знања из области демократије и људских права;
- Развијање вјештина тимског рада.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставна тема часова

Оквирни број

1. Ауторитет	5
2. Приватност	4
3. Одговорност	4
4. Правда	4
5. Грађанин и власт	4
6. Пројект грађанин	15

Исходи учења	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Тема 1: Ауторитет (5)		
Ученик може да: <ul style="list-style-type: none"> • спозна основне појмове из концепта Ауторитет; • објасни употребу и врсте ауторитета;	<ul style="list-style-type: none"> • Појам ауторитета. • Зашто нам треба ауторитет.	Познавање друштва.

<ul style="list-style-type: none"> • уочи проблеме који могу настати употребом ауторитета; • сагледа и препозна изворе ауторитета; • направи разлику између ауторитета и моћи без ауторитета. 	<ul style="list-style-type: none"> • Врсте и значај ауторитета. • Гдје налазимо ауторитет и како се он оправдава. • Повезаност ауторитета и моћи. • Разликовање ситуација у којима је употребијен ауторитет и оних у којима је употребијена моћ без ауторитета. • Како треба бирати људе на позицију ауторитета. 	
Тема 2: Приватност (4)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује основне начине задржавања приватности, • препозна врсте приватности: понашања, информација и посматрања; • објасни узроке понашања људи када се ради о приватности и сам наведе примјере из свога окружења; • на основу свог искуства и искуства својих другова објасни понашање људи када је ријеч о приватности; • уочи и опише посљедице приватности (користи, цијене, сигурност...); • препозна начин на који је могуће заштитити приватност. 	<ul style="list-style-type: none"> • Шта је приватност. • Зашто се разликују понашања људи када се ради о приватности. • Посљедице приватности. • Који би требало бити обим и границе приватности. • Како одржати границе приватности. 	
Тема 3. Одговорност (4)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • објасни појмове: одговорност, награда, казна; • објасни зашто је одговорност важна; • усвоји интелектуална средства за одлучивање о одговорности; • усвоји интелектуална средства за одлучивање ко је за нешто одговоран; • препозна изворе одговорности, разликује посљедице настале преузимањем 	<ul style="list-style-type: none"> • Одговорност. • Неки од извора одговорности. • Посљедице преузимања одговорности. • О чему треба размислити када одлучујемо између одговорности које се супротстављају једна другој. 	

<p>одговорности (користи и цијене);</p> <ul style="list-style-type: none"> • изабрати између одговорности које су супростављене једна другој. 		
<p>Тема 4: Правда (4)</p>		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • објасни појам правде; • разликује врсте правде (корективна, дистрибутивна и процедурална); • објасни користи и цијене за поједине примјере; • користи интелектуална средства при проучавању дистрибутивне правде; • препозна проблеме који могу настати при употреби принципа сличности; • разумије циљеве корективне правде. 	<ul style="list-style-type: none"> • Зашто се питање правде дијели у три категорије. • Како се могу користити интелектуална средства при проучавању питања дистрибутивне Правде. • Циљеви корективне правде. • Зашто је процедурална правда важна. 	
<p>Тема 5: Грађанин и власт (4)</p>		
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> • може да дефинише појам власти; • разликује појмове као што су: природна права, апсолутна моћ, природно стање, пристанак - сагласност, друштвени уговор..); • разумије разлику између устава као правног документа и власти која произилази на основу устава - уставна власт; • учествује у креирању власти; • учествује у власти као изабрани представник; • је овладао процедурама предлагања за доношење и промјене закона. 	<ul style="list-style-type: none"> • Зашто нам је потребна власт. • Шта је уставна власт. • Како грађани могу учествовати. • Које одлуке ћете доносити као грађани. 	
<p>Тема 6: Пројект грађанин (15)</p>		
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> • идентификује проблем јавног живота у средини гдје живи; 	<ul style="list-style-type: none"> • Објашњење програма Пројект „Ја грађанин“. 	

<ul style="list-style-type: none"> • разумије начин предлагања и бирања проблема који ће разред-одјелење рјешавати; • идентификује и користи изворе информација потребних за рјешавање изабраног проблема; • разумије начин израде разредног портфолија и задужења за сваки његов дио; • одговорно учествује у презентацији разредног портфолија; • објасни шта су научили радећи овај пројекат. 	<ul style="list-style-type: none"> • Идентификација проблема јавног живота у средини у којој живе. • Објашњење појма „јавна политика“. • Преглед задатака за разред. • Практични дио по корацима: <ol style="list-style-type: none"> 1. Идентификација проблема јавног живота у средини у којој живе; 2. Избор проблема који ће разматрати у одјелењу; 3. Прикупљање информација о проблему који ће одјелење проучавати; 4. Израда разредног портфолија (рад по групама - 4 групе); 5. Припреме одјелења за презентацију разредног портфолија; 6. Осврт на научено. 	
---	--	--

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

За реализацију програма веома је важно добро глобално и оперативно планирање реализације наставног програма.

Успјех у остваривању образовно-васпитних задатака зависи од примјене одговарајућих облика и метода рада и коришћења одговарајућих наставних средстава. У настави демократије важну улогу имају примјена одговарајућих наставних метода и примјена различитих облика рада при обради наставног градива. Избор наставних метода треба ускладити са садржајем програма, узрастом ученика, њиховим знањима и интересовањима, као и условима у којима се настава реализује. Зато је потребно да се настава демократије одржава у посебно опремљеном кабинету за демократију.

За реализацију програма демократије неопходно је да школа обезбиједи бар минимум наставних средстава као што су: чарт папир, папир А4 формата, бијели и у бојама, хамер папир, фломастере, оловке у бојама, маказе, љепило и слично. Потребно је, ако је могуће, обезбиједити сарадњу са другим институцијама и стручњацима. Обрада неких наставних јединица или њених дијелова може се извести у одговарајућој институцији, нарочито приликом рада на пројекту „Ја грађанин“.

Да би ученик успјешно савладао градиво, наставник треба правилно одредити ниво образовно-васпитних захтјева. Правилно одређивање знања на нивоу обавијештености, разумијевања и примјене, помаже наставнику у раду са ученицима, праћењу њиховог напредовања и вредновања рада, усвојених знања и развијених способности и вјештина.

Наставник треба да упућује ученике на повезивање претходних и новостечених знања и коришћење различитих извора информација. Иако је улога наставника да ученицима саопшти основне информације, те је ова метода неизбјежна, ипак не треба да буде

доминантна, већ наставник треба да усмјерава ученике да самостално долазе до информација, да те информације размјењују са члановима одјељења радећи у групи/ама, у пару или са цијелим одјељењем. Зато је потребно комбиновати различите облике и методе рада.

У току часа ученике треба усмјеравати да сами, радећи у групама или у пару, дођу до властитог мишљења и става о наставној грађи и садржајима које им нуди. Наставник може ученике додатно мотивисати и заинтересовати за градиво навођењем занимљивих примјера из живота.